

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

8 de Hospitiis militum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

¶ Ceterum ¶ Annonam exercitui nullam, nemo emere potest: & qui compa-
rauerit, si honestioris fortunæ, confiscatione bonorum multatur:
si abiectionis, capitali supplicio afficitur. l. 1. de in legib. l. 1. §. si
ani militibus Græcis. ¶ Officium ¶ tribunorum etiam est, frum-
mentationibus commilitonum inter se, frumentum probare, mensuræ fraudem coercere, officium, l. 1. §. si de re mil. P.

De Veste militari. Cap. 7.

1 Vestes militares quo tempore anni dabantur.
Canon exactus ob vestem militarem, eod.
2 Stipendia militum, vestes, annona, tergora bouum, arma.
3 Nudi pugnant: Heruli & Gessate.
¶ Veniamus ad militibus itatæ annona erant, sic & vestes
certis temporibus illis præbebantur, a calendis Septembri-
vsque ad calendis April. l. de militari veste, lib. 1. c. 11. 40. Ali-
quibus fortissimis videlicet & honoratioribus in pretio, aliqui-
quibus autem vt gregariis in specie, l. 1. c. 11. de militari veste, c.
eo. Et ad harum v. stium onera canon ex prouinciis exigebatur, l.
2. §. 3. c. eod. ¶ Tradit ¶ Liuius lib. 3. dicit 3. dum agitur de Pub. &
Cn. Scipionum literis ex Hispaniis ad senatum missis, §. lib. 6. seq. mi-
lilibus in stipendia datam non solum pecuniam, sed etiam vesti-
menta, potissimum hyeme, & frumentum: distributa & in sti-
pendia militibus tergora bouum, vt innot. Cornelius Tacitus li.
4. annal. dum ait, Deusum Frisiis transhenanis populis tribu-
tum iussisse, vt in stipendia militum tergora bouum præberent.
Sic & Polybius tradit, arma, vestes & frumentum, que militibus
dabantur imputari eorum stipendiis, lib. 6. Plutarchus tamen in
vita Gracchi, lege Semproniam tradit, immiuto stipendio, cui-
bet militi vnâ datam vestem. ¶ Forfan ¶ Heruli vestium mili-
tariarum indigni non fuerunt, vt Romani: nam si pugnare nudi
soliti erant, foliis amplexibus pudenda tegentes, vt scribit Ci-
cero pro Calio, & Vulcatius Gallicanus in Auidio Cassio. Polybius
Gessatas huiusmodi describit: Qui trans Alpes, inquit, Rhoda-
num habitant: & propterea quod militiam mercenariam obeunt,
Gessata vocantur (nam id ea dictio significat) reges habebant bello In-
subram Gallorum cum Romanis peracto, Congolitanum & Anero-
stem, si cum Boiis & Insubribus pugnant: contra Romanos, ob ma-
gnitudinem animi & incredibilem gloria cupiditatem abiectionis subli-
gaculo & scutis, nudi tantum ante omnes stabant, rari per eum mo-
dum apti: & sese magis expeditos ad bellum fore: si quidem densi
in his locis sentes implicarent vestes, & vsus armorum præpedirent.
Polybius li. 3. hist.

De Hospitiis militum. Cap. 8.

1 Hospitium alimentis connumeratur.
2 Hospitia militaria in castris tentoria, & alibi domus.
Hospitiorum designatores, mensores, eod.
Metator quis eod.
Metatum quid, eod.
Mentionis castrorum forma, eod.
Tentoria erigendi vel deponendi in castris lex, eod.
Fourriers, quæ & nominati, eorum pœna si quid exto: queant ob
liberati onem hospitum, eo. §. 11.
Hospitiis, signati nomen delere falsi habet pœnam, eodem.
3 Hospitio: non militum leges quædam.
4 Hospiti: diuisio inter dominum & hospitium mit rem vt fiat.
5 Hospiti: nomine qua militibus hospitibus debentur.
6 Salgama qua hospitibus præbenda.
7 Metatoris liberatio ab hospitio, non potest alio hospitio onerari.
8 Hospiti: omni patrimonio munitur: & qui con non rem amittit.
9 Hospiti: orum munus alio non oneratur.
10 Hospiti: mil. uni euntium in bellum, & redeuntium vbi debent
constitui.
¶ Inter ¶ alimenta, & hospitia ad habitandum connumerari,
quia sine his non potest commode quis viuere, palam est, l.
verbo vltius, de verbo, sign. P. quanquam hospites inter peregrin-
nos sint, nec proprie habitare dicantur, l. 1. §. habitare, de his qui
deserer. vel effuder. in P. l. de iur. iur. §. de metat. li. 12. C. ¶ Proinde
2 de hospitibus ¶ militum agendum. Erant hospitiorum militarium
duæ species, in castris videlicet, & in domibus in castris taberna-
cula & tentoria erant. Qui ea hospitia distribuiebant mensores
& designatores a Vegetio dicti, l. 2. de re militari. Metatores vo-
cantur iurisculti, l. fin. de metat. & epidemetic. lib. 1. c. 11. 41 &
mensores etiam, l. 1. §. 2. de metat. & eod. lib. 12. C. l. 1. de mens.
eo. li. 12. C. 11. 28. In castris metatum, erat spatium loci, intra quod

militem se continere & hospitari oportebat. Et Sidonius Apol-
linar. in Panegyrico Anthemio dicto.

Contrahis, aggredere, superas, includis, & vt re
Metato spatio castrorum saratica vidit,
Obsidione premis.

De castrorum metatione & de forma seu figura, & quæ obser-
uanda in illa. plura colligit Alexander ab Alexandro. quæ apud
illum videto, lib. 1. genal. dier. c. 12 & apud Polybium li. 6. c. 11. v. d.
Ioseph. b. de bell. Iudas. vbi & lex, ne cui militum prius liceat erige-
re, vel d. ponere tentorium suum quam tribunorum Imperato-
risve tentorium erigatur deponaturve. Signabant teta, vel alia
re metatores hospitia manu propria, nomine hospitis in foribus
domus: quod si quis delemisset, falsi pœna tenebatur. l. 1. de metat-
ris, lib. 12. C. a foribus & hodie isti vocantur qui metati, apud nos
fourriers, s. mareschals de logis.

¶ Leges ¶ de hospitibus militum dictæ sunt: quarum prima e-
rit, vt illicita ministeria sub prætextu adiuuantium militares vi-
ros ad concutiendos homines procedentia præhibeantur, & de-
preher. fa coerceantur a præside prouinciæ: Et caueatur, ne tenu-
is vitæ homines, sub prætextu aduentus officiorum, vel militum,
limine vnico, id est, eius quod pauperi necessarium est, vel
limine seu habitatiuncula vnica, vel breui supellectili, ad alio-
rum vsus translatis iniuriis vexentur. Ne quid sub nomine mili-
tium quod ad utilitates eorum in commune non pertinet, a qui-
busdam propria sibi commoda inique vindicantibus, commita-
tatur. Vt in l. illicitis, §. illicita ministeria, cum §. §. seq. de off. præf.
li. 8. P. 11. 18. ¶ Lex ¶ alia diuisionis domus inter hospitem, & do-
minum, qua insolentia militum continetur, vt distincta domo
in tres partes, duas dominus sibi liberar habeat, tertiam vero,
hospes: ex tribus primam eligit primum dominus, secundam
hospes, tertia domino relinquitur. Nisi hospites illustres sint:
quia tunc media domus pars iis relinquitur. Eo tamen in omni-
bus his obseruato, vt ergasteria mercium causa extra diuisionis
partes dominis libera sint: nisi equites hospites sint, quibus si
stabula deficiant in domo, pars aliqua ergasteriorum sine ma-
gno incommodo domini, stabulo deputatur, pœna aliter quam
diximus tentantibus, si illustres sint 30. libratum auri imposita,
ceteris militia priuandis, l. 2. de metat. lib. 12. C. & l. baol. ge. 10. §. si
qui illustres, eo. 11. ¶ Hospitiarum ¶ nomine domini tenentur præ-
bere hospitibus, que habitatiuncula tantum necessaria sunt,
non etiam ea animalium pascua vel hominum efcas. Quinimo
& miles, qui ea exigit, & dominus qui etiam ea sponte exhibet,
pœna affici debent, l. de iur. iur. §. de met. li. 12. C. l. 3. de erog. militi
anno. li. 12. C. l. 2. ne iustitiam ad vllum obseq. denocen. l. 11. Cast. §. 4.
Ideo enim stipendia & annonas milites accipiunt, ne prouinciæ
onerent, d. l. 3. de erog. militi. anno. ¶ Forfan ¶ vetitum non erit
6 salgama rustica militibus petere, videlicet ræ ræ ræ, quæ condita
ad vsum domini seruantur, vt puta mala, pyra, ficus, vinas, rapas:
nam ea vili pretio sunt, vt innot. Columella, dum ait lib. 10.

Tempore non alio vili quoque salgama merce,
Capparis, & tristes inula ferulaque minaces
Plantantur.

Verum cautum, ne quis militum, aut tribunorum, aut præposi-
torum, salgami nomine exigat ab hospitibus suis culcitra, oleum,
lignum: nec etiam volentibus iis hospitibus auf. rat, l. vnde.
de salgamo hospiti. non præb. lib. 12. Cast. §. 2. neve balneum a de mino
ad ium postulat, l. hoc p. speculum est, de metat. lib. 12. C. Liceat pro-
pria auctoritate militem expellere cuiq; domino, si prægrauan-
di causa in possessionem venerit, nec crimen aliquod pertime-
scat: cum arbitrium vltionis suæ sibi sciat esse concessum, l. de iur.
iur. §. eod. tit. ¶ Qui ¶ hospitia præbuerunt metatoribus, siue
7 quolibet pacto eis latis fecerint, nullam vel pensionis vel dis-
uisionis domus gratia molestiam sustinere coguntur. l. omnes §. de
metat. lib. 12. c. 9. C. ¶ Hospitiarum ¶ onus, munus patrimoniale est, l. 3.
8 de muneribus patrimonialibus, l. 1. c. 1. §. non vnus de muneribus & hono-
rib. in P. Idcirco quemadmodum diximus a muneribus patri-
monialibus liberos quosdam esse, sic & b hospitibus quosdam re-
leuari annotandum est: quamuis non omnes, qui a patrimonialibus
excusantur, ab hoc immunes sint, sed quibus indultum lege
est: quales sunt, arch: atri principis & vrbis Romæ, literarum
magistri, & artium liberalium professores, insignesque piores,
& doctores legum, scilicet professores, l. arch. atri, de metat. li. 12.
C. l. medicos, & l. mal. de profess. & med. lib. 1. c. eod. tit. §. l. finali
§. final. de muneribus & honoribus in P. Item contules, & patricii tres
domos habent ab hospitiis liberar, & heredes eorum: horum

fili pater, mater, foror, frater, vxor, duas. Consules tantum duas femis, & heredes eius vnā femis. Si solum consul, eodem modo. Praefecti & magistri militum, dum viuunt, duas: heredes eorum, vnā: magistri officiorum vel quaestores, vnā femis: heredes eorum, vnā. Comites domesticorum & prosectorum, sacrarum vel priuatarum largitionum, singulas: heredes eorum, dimidias vt statuit Arcadius in l. hac lege, 10. de metatis, li. 12. C. Immunes quoque facit Leo, decem tribunos post primicerium, ab hospitibus in domibus, quas habent in vrbe Constantinopolitana, l. fin. eo. tit. de meta. Item & praetoria ordinariorum iudicum, l. cum eos, 3. C. eod. tit. & fabricentium domus, l. fabricensium. C. eod.

9 Qui autem immunes ab hospitibus sunt, non debent vicinos onerare: nec debent, vt illi onerentur, immunitatem impetrare.

10 *Homines qui, 9. de meta. lib. eod. C.* Ceterum ¶ & annotandum est, militibus ex bello redeuntibus, vel in bellum euntibus non semper hospitia in domibus priuatorum constituenda esse: sed & in turribus murorum iuxta solum, non autem in superioribus contignationibus: forsitan metu prodicionis, sed in pedepianis, vt loquitur Iustinianus in l. deuotissimos, 7. de metatis, li. 12. C. Sed & Plutarchus notat, morem fuisse Romae, exercituum ducibus vrbe non ingredi, *Plutarch. in Pompeii vita.* At dum in praesidio milites sunt, placuit Francisco I. eius nominis Regi Gall. intra mœnia vrbiū hospitari debere. *Ordonnances du Roy Francois sur la fait de la guerre, artic. 3.* vt que si quis ex ciuibus, vel caminum vel stabulum domus suae corrumperit deiecit, ne milites reciperet, domo ita illis reddita inutili, cogere ut refarcire & reficere, & mobilia inde eiecta restituere in formam pristinam. Ceterum suppellectilia militibus concedi cum inuentario iudice loci auctore, & ex eodem restitui, antequam inde migrent, *ead. cons. tit. art. 7. & 8.* ¶ Edidit ¶ & idem rex caput ad meritis metatores militum, vt si quis praetextu officii aliquid a dominis domorum extorsisset, ne ibi lignaret vel designaret hospitia, furca suspendatur, *ead. cons. tit. art. 23.* Demum vt qui ab exercitu cum comite impetrato & subscripto a suo duce recedunt, non hospitentur gratis, sed in publicis hospitibus, more aliorum viatorum, *ead. art. 26.*

De Prædiis & Castris militibus assignatis.

Cap. 9.

- 1 Prædia militaria.
  - 2 Prædia in usum vel opem militiae a priuatis relicta.
  - 3 Castella militum limitanea.
  - 4 Magistra militum cura circa castella limitanea.
- 1 ¶ Nō feudorum tractatione docuimus, aliquando distributos fuisse agros, potissimum limitaneos, militibus, vel pro onere militiae, vt in agris, de acq. rer. domi. in P. *Homines fundi. 8. de fundis patrimon. lib. 11. C. tit. 61.* quos ipsi suo labore curarent, eosdem & defenderent, omni tributo remisso, l. fin. de fundis limit. lib. 11. C. tit. 59. In nomine domini, de offi. praefect. prae. *Asfr. li. 1. tit. 30.* de quibus iterum non loquitur, sed addam, & a priuatis etiam in vsu militiae fundos relictos aliquoties, vt ex illorum pronentibus militibus frumenta darentur, l. de fundis limit. lib. 11. C. ¶ E-
- 2 rant ¶ & castellorum loca, in oris regni, quae ab aliis, quam a militibus non poterant detineri, vt si priuati castelli inuenti essent non milites, capitali sententia piederentur, l. 2. eod. tit. de fundis patrimon. Quia priuato custodia limitis imperii committi non debet, l. legatum, de operib. publi. in P. propter periculum vicini hostis & prodicionis. ¶ Quinimo ¶ & cura magistrum militum olim erat, ob eundem metum, vt etiam castella per milites possessa limitanea, & ciuitates per limites constitutas, quae ad iustam magnitudinem accederent, ita disponderet & circumcideret, vt per paucos possent defendi & tuto conseruari, d. l. in nomine domini, §. interea, de offi. praefect. prae. *Asfr.*

De Officiis militum, & pœnis in illis delinquentium. Cap. 10.

- 1 Militare crimen quod dicatur.
- 2 Militares leges de non detrahenda militia, de se non dedendo, de obedientia praepositorum mandatis.
- 3 Pugnandum non esse, nisi iussu imperatoris exercituum, exemplis vindicta docetur.
- 4 Militum contumacia plestenda.
- 5 Militibus vallum, aut agmen non licet excedere.
- 6 Miles manus inferens, aut eum deserens, aut contumacia praeposito quomodo puniendus, §. 12.

- 7 Seditionem mouens in exercitu miles, vt puniatur. *Commilitonem vulnus, autis pœna, eod.*
- 8 Leges de disciplina militum ab Aureliano praescriptae.
- 9 Pugnae initium apud Romanos praecedebat adoratio Dei. *Religio in castris obseruata, eod.*
- 10 Pleniunus in pugna obseruatio, eod.
- 11 Miles ab auditu tubae distans inter hostes.
- 12 Ordines deserere pœnam habet capitalem. *Custodiam deserere capitale, eod.*
- 13 Sortitio ad pœnam militare supplicium, eod.
- 14 Stare pœna militaris, eod. §. 15.
- 15 Scutum praese ferre pœna militaris, eod.
- 16 Stationem relinquere capitale.
- 17 Militiam duplicem nemo habeat.
- 18 Committam quo tempore militibus dare non liceat, eodem.
- 19 Desertionis crimen diuersum & pœna, §. 17.
- 20 Desertor quis, eod.
- 21 Emeritor quis dicitur, eod.
- 22 Fugitiuus quis. *Erro quis, eod.*
- 23 Pugnantis alius, non pugnare, capitale, §. 21.
- 24 Pœna militaris, milites inter sarcinas & captiuos ponere, *fratris habitis.*
- 25 Miles iniussu magistratū, ne alio se transferat.
- 26 Miles ne commilitonem pugnantem deserat. *Transfuge qui.*

Officium regentis ¶ exercitum in duobus consistit, videlicet in danda & conseruanda militari disciplina, *Lofficium, §. 1. de re milit. P. lib. 49. tit. 16.* Quam qui offendunt, militate crimen committunt: vt si extra hanc disciplinae rationem delinquant, commune crimen admittere dicuntur, l. 2. eod. ¶ Leges ¶ militares formulam, & viuendi, & officii praescripserunt, quarum aliquas recensere, additis pœnis eorum qui ab his declinant, & ita delictum militis est, quod aliter quam disciplina militum exigit, committitur, vel segnitie, vel contumacia, vel desidia, *Homine delictum, 6. eod.* Prima erit, ne quis munus militiae detreget, nec se vel suos subtrahat, alioquin pœna imminente legibus imposita, l. 4. §. *grauissimum autem, §. §. si q. eod.* Ne se dedat cui non licet, hocque crimen augetur, vt in ceteris delictis, dignitate, gradu, specieque militiae, l. 1. §. *fin. eo.* Obediunt milites praepositis, & mandata eorum exequantur: aliter peccatum desertoris subeant, l. 3. §. *si praesides, eod.* Ne prohibita a duce faciant, vel mandata omittant: alioquin capite puniantur, etiam si res bene gesserint, l. 3. §. *in bello, eo. de re milit. Homine delictum, §. contumacia, eod. si mil. lex 12. in militari. In finia.*

¶ Q. Fabius ¶ Rutilianus magister equitum a Lucio Papyrio curiore dictatore virgini iussu caedi, quod exercitum eduxisset aduersus Samnites sine eius iussu, quamuis eos fudisset, *Valer. Max. li. 4. c. 2. Eutrop. li. 1. Tit. lib. de vir. illustribus.* Vt & Posthumius Tiburtus, & Manlius Torquatus, filios etiam prouocatos ab hoste & victores, insulerunt occidi, quod non expectato imperatoris iussu pugnassent, *Val. Max. li. 9. c. 3. Orof. li. 3. c. 9.* ¶ Et multo ¶ grauior contumacia erit ipso contemptu. Nam vt docet exemplo & responso P. Craffi Mutiani Gellius, corrumpitur & dissoluitur officium Imperatoris, si quis ad id quod iussus est, non obsequitur, & consilio ducis non considerato, arbitrio respondeat, *Gell. lib. 1. cap. 14.* ¶ Qui ¶ agmen excesserit, ex causa vel sustibus caeditur, vel mutare militiam solet. Nec non & si quis vallum transcendat, aut per murum castra ingrediatur, capite puniatur: si vero fossam transfilit, militia reicitur, in l. 29. *militar. Iustinian. §. in bello, de re milita. vide Constant. Harmonopo. lib. 1. tit. 16.* Hoc enim & in muris publicis & fossis capitale perpetuo fuit crimen, l. si. *de rer. diuis. in P.* ¶ Qui ¶ manus intulit praeposito, capite puniendus. Augetur & hoc crimen qualitate seu dignitate praepositi, in *Homine delictum, §. 1. de re milita. c. homo Christianus, 40. dist. in l. 1. c. 12. §. 17. leg. milit. Justin.* Sicut & contumacia, irreuerentia omnis aduersus ducem vel praesidem militis, capite punienda est, d. *Homine delictum, §. contumacia, l. milita agrum, 1. §. irreuerens, de re milit. P.* Eadem capitalis pœna est imposita, qui praepositum suum deseruerit, vel protegere noluerit, l. 3. §. si. & d. leg. *omni delictum, §. si. eod. tit. l. 1. c. 2. §. cum dominus ad Syllaniam, P. §. l. 31. leg. milit. Justin.* ¶ Ad ¶ contumaciam seditio ¶ pertinet mota inter milites, quae si atrox, capite puniatur: si in tra-